

Alkmadders

NUMMER 123 - JAARGANG 30 - SEPTEMBER 2013
KWARTAALUITGAVE STICHTING OUD ALKEMADE

In dit nummer o.a.:

Cors van der Meer:
het rekenwonder van de Veense veiling

Oud-Alkemadeprijs naar Noordeinde 6

**De geschiedenis van de vuurbaak
bij Weteringbrug**

Groete Vader
een Veense tuinder in Rome (deel 2)

Noordeinde 6,
Roelofarendsveen

30e jaargang, september 2013, nummer 123.
Kwartaaluitgave van de Stichting Oud Alkemade.
Opgericht 16 december 1980.

Redactie

Sjaak Bouwmeester
Marco Loos
José van der Meer-van der Zwet (eindredactie)
Fons van Rijn
E-mailadres van de redactie
alkmadders@ziggo.nl

Foto's (tenzij anders vermeld)

Leo Stiens en Agnes Turk
Archief Stichting Oud Alkemade

Distributie

Th. Meijer, Meidoornstraat 13,
2371 VC Roelofarendsveen (071-3314706)

Nieuwe donateurs en adreswijzigingen

Mw J.G.M. Rietbroek
jgm.rietbroek@planet.nl (06-18126615)

Donateurschap

De minimumdonatie bedraagt € 13,- per jaar,
te voldoen op bankrekeningnummer 30.11.09.966
van de penningmeester van de Stichting Oud
Alkemade. Per post ontvangen van Alkmadders
kost € 10,00 per jaar extra.

Losse nummers

Deze kosten € 2,50 en zijn verkrijgbaar tijdens de
openingsuren.

Openingstijden

Het Museum Oud Alkemade is geopend op
zondagmiddag van 14.00-17.00 uur en op
dinsdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
In de maand augustus en op 1e Paasdag,
1e Pinksterdag en 1e en 2e Kerstdag is het
museum gesloten. Op 2e Paasdag en 2e Pinksterdag
is het museum wel open.

Contactpersoon van het bestuur

Mw A. van Wieringen, secretaris (071-5018326)

Bezoek- en postadres Stichting Oud Alkemade

Saskia van Uylenburchlaan 22
2377 CE Oude Wetering
Telefoon: 071-3312168
E-mail: info@stichtingoudalkemade.nl
Website: www.stichtingoudalkemade.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of
openbaar gemaakt door middel van druk, microfilm of op
welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
toestemming van de redactie.

INHOUD:

Van het bestuur	1
Varia	2
Beste lezer	
Oproep schoolfoto's	
Uitloting obligaties	
Uitnodiging donateursavond 4 oktober 2013	
Sprekend Verleden	
Kantoor oude veiling terug in dorpsbeeld	3
Cors van der Meer: het rekenwonder van de Veense veiling	4
Oud-Alkemadeprijs naar Noordeinde 6	6
De Vuurbaak bij Weteringbrug	8
Onafhankelijkheidsfeest in 1913	11
Liefde voor Harmonie: 125 jaar feest in de Veen	12
Vaders en zonen wandelen in oud Alkemade	14
De 1400e donateur is ingeschreven	15
Groete Vader, een Veense tuinder in Rome (deel 2)	17

Van het bestuur

Voor u ligt het nummer van september alweer. Het jaar gaat snel en de meesten van u hebben de vakantie er al weer op zitten. Reden te meer om weer eens dichterbij huis wat te gaan bekijken.

Het museum is weer geopend

Het museum is een maand dicht geweest, maar is op 1 september weer open gegaan. U heeft nog drie maanden de tijd om onze tentoonstelling met het thema 'Daar zit muziek in' te bezoeken. Veel mensen hebben deze expositie al gezien. Maar diegenen die nog niet zijn komen kijken, raad ik aan eens de tijd nemen om in het verleden te duiken van de drie jubilerende verenigingen Liefde voor Harmonie, Door Gunst Verkregen en Oranjevereniging Juliana. Wij gaan de komende tijd nog enkele activiteiten organiseren samen met de jubilerende verenigingen. Let op de aankondigingen in de lokale pers en op de website.

1400 donateurs: een mijlpaal

Stichting Oud Alkemade heeft weer een mijlpaal bereikt. Op 16 juni jongstleden hebben we de veertienhonderdste donateur mogen inschrijven voor onze stichting. Marco Hoogenboom was degene die het getal 1400 rondmaakte en daar zijn we heel blij mee, op naar de 1500 zou ik zeggen. Het geeft ons voldoening dat steeds meer mensen inzien dat de Stichting Oud Alkemade goed bezig is om voor de toekomst het verleden vast te leggen en te bewaren.

U bent welkom

Als u oude spullen tegenkomt en zich afvraagt of de stichting hier wat mee kan, schroom niet en neem contact met ons op. Dit geldt voor zowel gebruiksvoorwerpen als voor foto's of allerlei archiefmateriaal. Op maandagavond zijn er altijd mensen aanwezig die u te woord kunnen staan. Of neem telefonisch of per e-mail contact met ons op, de gegevens vindt u hiernaast.

Lex van der Zwet, voorzitter

Beste lezer,

In deze Alkmadders hebben we weer veel interessante artikelen voor u samengebracht. Nu de oude veiling weer in de belangstelling staat, zijn ook wij in ons archief gedoken en hebben een mooie foto gevonden van het eerste veilingbestuur. En wist u dat het allereerste Oranjefeest gehouden werd om 100 jaar onafhankelijkheid te vieren? Ook bijna 100 jaar is het pand Noordeinde 6 in Roelofarendsveen dat dit jaar de Oud-Alkemadeprijs zal ontvangen tijdens de donateursavond op 4 oktober a.s. Van een heel andere orde is het verhaal over de vuurbaak bij Weteringbrug, waar menigeen aan voorbij

rijdt zonder te weten wat het nu eigenlijk voorstelt. Dat is na lezing van dit artikel wel anders.

Deel 2 van de bedevaart van een Veense tuinder naar Rome brengt weer de nodige nostalgie met zich mee, evenals het overzicht van de eerste jubileumvieringen van Liefde voor Harmonie. Wij wensen u weer veel leesplezier met deze uitgave en als u wilt reageren stuur dan een berichtje naar ons e-mailadres: alkmadders@ziggo.nl.

José van der Meer, eindredacteur

Oproep: schoolfoto's, klassenfoto's, reüniefoto's etc.

De themawerkgroep is al weer de volgende tentoonstelling aan het voorbereiden. Die gaat over schoolfoto's in de ruimste zin van het woord, zoals klassenfoto's, groepfoto's, reüniefoto's, eigenlijk alles wat met school te maken heeft uit de gehele voormalige gemeente Alkemade.

Heeft u oude of bijzondere schoolfoto's? Laat deze dan bij ons scannen. Wij willen vanaf januari 2014 een zo groot mogelijk overzicht aan foto's laten zien. Het liefst voorzien van het jaartal en de namen van de leerkracht en de leerlingen.

Donateursavond 2013 in Museum Oud Alkemade

Het bestuur van de Stichting Oud Alkemade nodigt u van harte uit voor de jaarlijkse donateursavond die gehouden wordt op **vrijdagavond 4 oktober** in ons museum, Saskia van Uylenburchlaan 22 in Oude Wetering, aanvang 20.00 uur. Zoals gebruikelijk reiken we op deze avond de jaarlijkse **Oud-Alkemadeprijs** uit. Elders in deze Alkmadders kunt u alvast een voorproefje nemen. Daarna wordt er een lezing gehouden door de in Roelofarendsveen en omstreken niet onbekende Lex Lesgever. De heer Lesgever is in 1929 geboren in de Joodse wijk in Amsterdam en is net 11 jaar als de oorlog uitbreekt. Hij duikt onder en komt na veel omzwervingen tot twee maal toe terecht in Roelofarendsveen. Over zijn ervaringen in de Tweede Wereldoorlog heeft hij enkele jaren geleden een boek geschreven met de titel: 'Nooit Verleden Tijd'. De koffie en thee krijgt u van ons, de overige consumpties zijn voor eigen rekening.

Wij hopen velen van u tijdens deze avond te ontmoeten. Natuurlijk zijn ook niet-donateurs van harte welkom.

Uitloting obligaties

De jaarlijkse uitloting heeft deze keer vier obligaties opgeleverd die voor uitbetaling in aanmerking komen. Het betreft de nummers 7 - 30 - 80 - 84. Tegen inlevering van de betreffende obligatie wordt deze uitbetaald. De eigenaren kunnen contact opnemen met de penningmeester Joke Rietbroek, tel.06-18126615 of e-mail jgm.rietbroek@planet.nl.

Sprekend Verleden

nieuw initiatief bij Stichting Oud Alkemade

Onlangs is er bij de Stichting Oud Alkemade een nieuwe werkgroep van start gegaan met de naam 'Sprekend Verleden'. Het doel van deze werkgroep is het vastleggen van het recente verleden van het gebied van de voormalige gemeente Alkemade. Dit behoort natuurlijk ook tot de algemene doelstelling van de stichting Oud Alkemade, maar in dit geval gaat het om het stelselmatig optekenen van verhalen van inwoners van dit gebied. Hierbij denken we met name aan ouderen.

De werkgroep wil mensen gaan interviewen om gebruik te maken van hun kennis. Van het interview wordt een verslag gemaakt dat in het archief van de stichting wordt opgeslagen. Het kan hierbij gaan om hun levensverhaal, of hun ervaringen rond een bepaalde gebeurtenis of in een bepaalde periode.

Het is de bedoeling om op deze wijze de verhalen van inwoners van het gebied te behouden voor het nageslacht.

De werkgroep heeft besloten om als eerste het thema 'uitstervende beroepen' te gaan uitwerken. Het kan hierbij ook gaan om werkwijzen, die vroeger heel gewoon waren, maar die tegenwoordig niet meer gebruikt worden.

We beschikken inmiddels over een lijstje met namen. Het plan is om mensen persoonlijk of telefonisch te benaderen met de vraag of ze geïnterviewd willen worden. Als dat zo is wordt er een afspraak gemaakt voor een gesprek. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt dat de geïnterviewde te zien krijgt en dat hij/zij ook kan corrigeren.

De goedgekeurde verslagen worden opgeborgen en kunnen later weer gebruikt worden om informatie uit te halen of te gebruiken voor een artikel in ons blad 'Alkmadders', of voor andere publicaties.

U begrijpt natuurlijk dat we voor dit project de hulp nodig hebben van mensen, die ons hun verhaal willen vertellen. Vaak denken mensen dat ze niets interessants te melden hebben, maar persoonlijk gekleurde verhalen kunnen vaak toch heel interessant zijn en een ander licht werpen op een specifieke gebeurtenis of situatie. Daarom doen we een beroep op u als donateur van de Stichting Oud Alkemade om u bij ons te melden als u ons uw verhaal wilt vertellen. We zijn benieuwd naar uw reactie.

Geert-Jan van Beek (tel. 071-3313777)

Kantoor oude veiling terug in dorpsbeeld

Geduldig poseren de bestuursleden en leden van de veilingvereniging 'Eendracht Maakt Macht' (EMM) in hun zondagse pak met hoed samen met de pastoor en kapelaan in 1919 voor het nieuwe, rijkversierde kantoor van de veiling aan het Zuideinde in Roelofarendsveen. De afstand is te groot, anders was de tevredenheid van hun gezichten te lezen.

EMM was een jaar eerder ontstaan door het samengaan van drie veilingverenigingen. Op 27 december 1918 werd dit officieel bevestigd door de oprichtingsakte van de nieuwe vereniging bij de notaris te ondertekenen. Er heerste optimisme, het einde van de Eerste Wereldoorlog zou voor een opleving van de handel zorgen. Op de eerste steen viel te lezen: Op de eersten April van het jaar O.H. 1919 is de eerste steen gelegd door W.I.M. Herscheit pastoor, B.N. Terra G.A.L.T.B., J. v. d. Meer Mz. voorzitter, G. v.d. Meer Bz. 2e voorzitter, S. v. Ruiten Dz. secretaris, J.J. v.d. Meer J.Gz. penningmeester, Nic. Wagenaar directeur.

Tientallen jaren zou er op deze plek, centraal in het oude dorp, veel economische bedrijvigheid heersen. Groenten werden er per boot aangevoerd en na te zijn geveild vaak weer per boot afgevoerd. Ook werd er al gebruikgemaakt van het spoor. In

1912 stopte in de Veen de eerste trein die reed tussen Leiden en Haarlem. Later zouden de auto's het vervoer van groenten en later ook bloemen overnemen.

In 1965 was het gedaan met de drukte aan het Zuideinde, de veiling verhuisde naar de Googerpolder, min of meer als afsluiting van de ruilverkaveling. Meerdere bedrijven trokken in de jaren erna in de, inmiddels, oude veiling. Het oude kantoorgebouw, ooit de trots van de eerste bestuurders, fungeerde de laatste jaren als archief. Eind jaren zeventig kandelde het gebouw naar voren en dreigde het de voorgevel van de hal erachter mee te slepen. Er wordt gezegd dat de destijds gebruikte heipalen niet lang genoeg waren. Het leidde tot de sloop van het kantoorgebouw.

Maar er is weer hoop. De drie ondernemers Piet Dobbe, Richard de Jeu en Peter Bakker hebben eerder dit jaar

de Stichting Veense Veiling opgericht met als eerste doel de herbouw van het veilingkantoor. Ze hopen de plek weer nieuw leven in te blazen. Heembouw, de eigenaar van het onlangs opgeknapte veilingcomplex, staat positief tegenover het plan van herbouw en ook zijn er al vergaande gesprekken om in het voorste deel van het complex, inclusief het kantoor, een restaurant te vestigen.

De bestuurders uit 1919 konden het niet bedenken, maar ze zouden er vast wel mee instemmen dat de diverse bonen, groffies en andere tuinbouwproducten, bij voorkeur uit de regio, voortaan ter plaatse worden genuttigd.

Fons van Rijn

Voor meer informatie over de herbouw van het veilingkantoor:
www.veenseveiling.nl

Cors van der Meer: het rekenwonder van de Veense veiling

“Mijn vader was in de Veense veiling tientallen jaren het aanspreekpunt voor tuinders en handelaren, in goede en slechte tijden. Hij was een echte regelaar op wie niemand tevergeefs een beroep deed,” aldus oudste zoon Charles over zijn vader Cors van der Meer die zijn hele werkzame leven in de Groenten- en Bloemenveiling Eendracht Maakt Macht in Roelofarendsveen doorbracht. Cors begon er in 1936 op de administratie en werd als snel veilingmeester. Hij bleef tot 1975 aan de veiling verbonden.

In de rekenkunst was hij bijzonder vlot. “Als veilingmeester zat hij naast de klok en zag alle partijen groenten en later ook bloemen voorbij komen. Tijdens het veilen maakte hij meteen de rekensom en schreef de uitkomst in de veilinglijsten. Hij deed dat zo razendsnel, dat hij de bijnaam ‘het rekenwonder van de Veense veiling’ kreeg. Voor een deel moeten het automatiseren zijn geweest, hij maakte natuurlijk vaak hetzelfde soort berekeningen. Maar ik herinner me ook dat er een keer een rekenwonder bij Mies Bouwman op tv was die een heel moeilijke som kreeg voorgelegd. Mijn vader loste de som net iets sneller op,” aldus Charles.

Cors van der Meer (1918-1975) werd aan het Noordeinde geboren als zoon van Bert van der Meer (Bert van Corse) en Annie Koek. Hij kwam gezond ter wereld en de eerste twee jaar groeide hij voorspoedig op, maar daarna ging het mis. Zus Riet van der Meer (88): “Mijn moeder vertelde altijd dat hij toen een kou moet hebben opgelopen die ontaardde in kinderverlamming. Daar heeft hij een korter rechterbeen aan overgehouden, waardoor hij mank liep. Hij kreeg daarvoor een speciale schoen met een beugel aangemeten. Hiervoor moest hij vaak naar het ziekenhuis in Leiden.” “Ondanks alles liet hij zich niet kisten. Hij slaagde voor de

middelbare school in Leiden en had veel vrienden. Met hen organiseerde hij feesten op een schuurzolder, Cors zorgde voor de muziek en het was dikke pret. Hij ging zelfs een keer achterop de motor drank halen in Brabant. Dat laatste vonden mijn ouders niet leuk,” aldus Riet.

Het organiseren zat er al vroeg in, want Cors was medeoprichter van de biljartclub De Vier Heemskinderen (DHV). Dit was een sport die hij ondanks zijn handicap graag beoefende. Daarnaast was hij een verwoed klaverjasser. “Bij ons thuis lagen de kaarten altijd al geschud, want als het even kon, dan werd er geklaverjast. Dat was altijd erg gezellig,” aldus Charles, een van de zes kinderen die Cors samen met Gerda Wesselman kreeg.

Vrolijk

Charles: “Ik kan me niet herinneren dat hij veel over zijn handicap klaagde, hij was juist vooral vrolijk en positief ingesteld. Maar de handicap heeft zijn loopbaan wel in de weg gestaan. Hij was minder mobiel, een aangepaste auto bestond toen nog niet. Hij was daardoor van anderen afhankelijk. Toen we op het Zuideinde woonden, werd hij ’s ochtends vaak opgepikt door Co Bakker, maar ook anderen stopten voor hem. Hij had vroeger directeur van de veiling

Cors van der Meer, met hoed op, als veilingmeester aan het werk in de oude veiling. Op de voorgrond de koperstribune met onder de klok enkele partijen aardbeien.

Cors van der Meer omringd door waarschijnlijk collega's.

in Vleuten kunnen worden, maar vanwege zijn handicap heeft hij er vanaf gezien.”

“Verder was hij een echte regelaar op wie niemand tevergeefs een beroep deed. Ik herinner me dat in de winter vaak tuinders bij ons thuis aanklopten voor een voorschot op de oogst van de daaropvolgende zomer. Dat moest bij ons thuis gebeuren om het voor anderen verborgen te houden. Mijn vader hield dat allemaal in een boek bij. 's Zomers hield hij dan na het veilen steeds mondjesmaat een bedrag op de opbrengst in, tot de schuld was vereffend. Voor zijn medewerking kreeg hij dan vaak een beloning in natura, bijvoorbeeld een kistje aardbeien of een paar maaltjes bonen,” aldus Charles.

“En ook handelaren wisten hem te vinden als er iets moest worden geregeld. Het was een andere tijd, de handel was kleinschaliger. De bloemeninkopers kenden mijn vader en hij kende alle inkopers persoonlijk. Het was vaak een kwestie van vertrouwen. Zo kocht mijn vader soms namens de veiling een partij bloemen in, om die vervolgens via exporteurs in Aalsmeer te verhandelen. Hij deed dit altijd in het belang van de kwekers. Dit soort werkzaamheden zijn later overgenomen door commissarissen zoals Co Bakker en Jan de Jong. Maar de handelaren hielpen hem ook. Het waren markt mensen die overal de weg wisten. Als er op de veiling een klokje of horloge nodig was, dan kon hij terecht bij de eigenaar van Zurel die naast bloemen ook in dergelijke spullen handelde.”

Verder wil Charles er nog graag aan toevoegen dat de avondveiling voor een feestdag, zoals Moederdag, Pasen en Kerstmis, voor zijn vader een zeer gezellig gebeuren was. “Alle grote exporteurs uit Aalsmeer kwamen dan hier naar toe. De bloemen werden vaak voor een goede prijs geveild en daarna was er een gezellig samenzijn bij café Wagenaar, waar menig borreltje werd gedronken.”

Correspondent

En alsof hij het op de veiling niet druk genoeg had, was hij ook nog correspondent voor drie kranten, de Leidse Courant, het Leidsch Dagblad en Trouw. “Veel jaren heeft hij het plaatselijk nieuws onder de bevolking gebracht. Na raadsvergaderingen zat hij vaak tot 's nachts twee à drie uur te werken om het op tijd in de krant te krijgen. Soms ging het wel eens mis, ik herinner me dat hij eens een lovende

recensie had geschreven over een toneeluitvoering in Nieuwe Wetering. Later bleek dat de uitvoering kort na het begin na een ruzie was afgebroken. Toen kwam uit dat mijn vader het stukje had gemaakt aan de hand van het programmaboekje. Dat deed hij wel vaker. Dat correspondentschap heeft hij jarenlang volgehouden. Hij raakte in die tijd goed bevriend met Joop Wagenaar, de latere burgemeester,” aldus Charles. “En hij was natuurlijk, zoals iedereen in die tijd, een goed katholiek. Jaarlijks hielp hij mee bij het organiseren van de kerkeveiling in de Pancratiuszaal, een hele happening in die tijd. Zo'n veiling, waarbij parochianen allerlei producten beschikbaar stelden, leverde in die tijd echt veel geld op, soms wel meer dan 50.000 gulden. Dat geld ging dan naar de kerk St. Petrus' Banden. Toen in 1965 de veiling naar de Googerpolder verhuisde, zijn wij in de Nieuwstraat in de nieuwe parochie gaan wonen. Daar werd hij meteen betrokken bij de kerk Maria Presentatie. Kortom, hij zat niet stil, hij was eigenlijk nooit thuis.”

Directeur Nic. Turk feliciteert Cors van der Meer met zijn zilveren jubileum bij de veiling. In het midden Gerda van der Meer-Wesselman.

Zilveren jubileum

Bij de viering van zijn zilveren jubileum bij de veiling in 1961, was Cors van der Meer een keer zelf het onderwerp van een artikel in de Leidse Courant. Daarin wordt hij geprezen door directeur Nic. Turk. De directeur vertelt hoe Cors in de beruchte crisisjaren als stempelaar aan de veiling begon, waarna hij zich al snel ontwikkelde tot een der beste krachten. “Het bedienen van de veilingklok en het uitrekenen van de prijzen is voor hem kinderwerk,” aldus Turk. Kassier Piet Koek meldt in het artikel dat Cors nooit een sleur van zijn werk maakte. “Hij is altijd een voorbeeld voor anderen.”

Charles: “Als ik zo terugkijk ben ik er trots op dat hij mijn vader was. Hij heeft veel voor de gemeenschap in Roelofarendsveen betekend. En veel mensen zijn hem nog steeds niet vergeten. Toen mijn dochter nog niet zo lang geleden iemand vertelde wie ze was, kreeg ze als antwoord 'oh, je bent een kleindochter van Cors van der Meer'. Dat vind ik toch mooi.”

Fons van Rijn

Deze foto is waarschijnlijk rond 1920 genomen. Het was een strenge winter, er lag ijs op de sloot en de brug staat open voor de schaatsers.

oud-alkemadeprijs 2013 naar Noordeinde 6

Historische woning van bijna 100 jaar oud

Op 1 juli 1918 vroeg aannemer Overdevest uit Rijnsaterwoude namens N.L. Rodewijk, op basis van een technische omschrijving van twee A-viertjes en een tekening, een bouwvergunning aan voor de bouw van een woning. Amper vier dagen later werd op 5 juli 1918 de bouwvergunning verleend. De leges bedroegen 25 cent. Op 6 augustus van dat jaar werd, volgens de gedenksteen naast de voordeur, door de 20-jarige dochter Clazina de eerste steen gelegd.

Het huis van Kortekaas

De opdrachtgever van de bouw, de 67-jarige Nicolaas-Laurentius Rodewijk, was tuinder van beroep. De woning werd gebouwd in wijk B nr. 4, ofwel het huidige Noordeinde 6 in Roelofarendsveen, ook wel bekend als het huis van de familie Kortekaas die daar van 1969 tot 2008 woonde.

Vader Jan met dochter Ria Kortekaas voor het huis annex kantoor.

Anderen die in de loop der jaren in dit huis gewoond hebben waren Sina Wesselman, de weduwe van Koos van der Zwet, en Nic. Turk, directeur van de veiling E.M.M. en wethouder in de gemeente Alkemade. Na het overlijden van de heer Turk in 1967 kocht Jan Kortekaas in 1969 het huis. Jan heeft hier samen met zijn broer Quirinus jarenlang een administratiekantoor gerund.

In 2008 kocht de gemeente Alkemade, uit strategische overwegingen in het kader van de bouw van een nieuw gemeentehuis, het pand. Na de bouw van het nieuwe gemeentehuis werd de woning in 2011 weer verkocht. In de tussenliggende periode werd het huis verhuurd aan een antikraakbeweging. In januari 2011 kochten Marieke Klein en Tim van Veen de woning van de gemeente Kaag en Braassem.

Geen gemeentelijk monument

In 1988 liet de gemeente een inventarisatie uitvoeren naar de cultuurhistorische bebouwing binnen o.m. de kern van Roelofarendsveen. Daarbij

werd ook de woning Noordeinde 6 opgenomen. De bouwstijl van de woning werd omschreven als 'Berlagiaanse zakelijkheid'. Deels luidde de omschrijving: raamindeling houten schuiframen met roedeverdeling en geslepen ruiten in de bovenlichten (feitelijk was en is dit net andersom, maar dat terzijde); gevelmaterialen: donkerrode baksteen, natuurstenen lateien, oplegblokken en een sluitsteen in de ontlastingsboog boven de portiek. De cultuurhistorische betekenis werd omschreven als 'zeldzaam voorbeeld uit deze periode'. Het advies was om de woning te handhaven. De woning was geen rijks- of gemeentemonument en die status heeft het ook nooit gekregen.

In 1992 zijn door de familie Kortekaas een paar ingrijpende onderhoudswerken uitgevoerd. In dat jaar werd het dakbeschoot vernieuwd en voorzien van isolatieplaten en nieuwe dakpannen. Bij de inventarisatie in 1988 werd genoteerd dat als decoratie op het dak twee dakpotten als nokbeëindi-

ging waren toegepast. Deze dakpotten noemt men ook wel broekstukken. De zoon van Jan Kortekaas, Jan jr., vertelde dat hij daar zelf de mallen voor heeft gemaakt waarna vervolgens drie broekstukken werden gemaakt bij een pannenfabriek in Hazerswoude-Rijndijk. De kosten bedroegen maar liefst f 1.200.- per stuk.

Nieuwe eigenaren verliefd op hun huis

Terwijl het in 1918 een 'bejaarde' van 67 was die opdracht gaf voor de bouw van deze woning, zijn de huidige twee eigenaren, Marieke Klein en Tim van Veen, zo jong dat zij samen deze leeftijd niet eens halen.

Hoe komen twee jonge mensen er toe om een bijna 100 jaar oud huis te kopen waar ongelooflijk veel aan opgeknapt moest worden, wetende dat ze beiden daar geen enkele ervaring mee hadden. Daar is maar een verklaring voor namelijk 'liefde op het eerste gezicht'.

En in de twee jaar die zij nodig hadden om het huis te verbouwen is die liefde alleen maar gegroeid. Terwijl veel jonge mensen bij voorkeur een kant-en-klare woning kopen of huren waar ze zo in kunnen, wilden Marieke en Tim iets bijzonders, iets wat niet alledaags was en bij voorkeur in de Veen. Omdat Noordeinde 6 een dergelijk bijzonder huis was, kochten zij op 31 januari 2011 het historische pand van de gemeente Kaag en Braassem.

De verbouwing

De eerste werkzaamheden bestonden uit het leegslopen van de woning. Alle wanden op de verdieping en de vloer

De nieuwe eigenaren Marieke Klein en Tim van Veen zijn trots op hun verbouwde huis

van de zolder werden verwijderd. Ook de badkamer, keuken, cv-installatie, sanitair, elektra en riolering moesten er aan geloven. Acht vlikobakken verder kon begonnen worden met de wederopbouw.

Hoewel Marieke en Tim veel hulp hebben gehad van vrienden en kennissen en vooral van hun ouders hebben zij een heel groot gedeelte toch vooral samen gedaan. Met name Tim bleek twee gouden handjes te hebben en Marieke kan nu zo een eigen schildersbedrijf beginnen.

Er zat qua planning niet echt een tijdsdruk op de verbouwing en ten aanzien van het budget kwamen zij, door hun grote mate van zelfwerkzaamheid, met hier en daar wat plussen en minnen gelukkig ook goed uit. In oktober 2012 was de woning zodanig opgeknapt dat Marieke en Tim er in konden gaan wonen; plannen voor de tuin moeten zij nog verder uitwerken.

Tijdens de verbouwing deden zij overigens nog een bijzondere ontdekking. Boven de kelderruimte met verlaagd plafond vonden zij een geheel weggevoerde ruimte waar je rechtop in kon staan. Waarschijnlijk had deze ruimte in het verleden als schuilplaats of bergruimte dienstgedaan.

Het uitgangspunt bij de verbouwing was om zo veel mogelijk originele onderdelen van het huis te handhaven

en/of te herstellen in oude luister. De entree is voorzien van een mooie granieten vloer en wandtegels. De trap is voorzien van mooie detailleringen. De ruiten in de buitengevel zijn van facet geslepen glas, de prachtige kamer en suite heeft schuifdeuren met glas-in-loodramen en gestucte plafonds met ornamenten. Alle originele paneeldeuren zijn door Marieke hersteld en geschilderd.

De wandtegels in de keuken komen uit de woning van de grootvader van Tim die vroeger langs de Oude Wetering woonde. Nadat Tim de specie van de handgeschilderde tegels had verwijderd, heeft hij deze een eervolle plek gegeven boven het aanrecht.

Oud-Alkemadeprijs

De Stichting Oud Alkemade is een groot voorstander van het behoud van historische panden. Zij heeft dan ook heel veel waardering voor het feit dat Marieke en Tim het aangedurfd hebben om dit huis met oog voor detail in oude luister te herstellen. Als beloning hiervoor is hen dit jaar de Oud-Alkemadeprijs toegekend, die op vrijdag 4 oktober wordt uitgereikt tijdens de donateursavond. De stichting wenst Marieke en Tim een mooie toekomst in hun prachtige woning.

Sjaak Bouwmeester

Met dank aan de familie Kortekaas

Mooie details die na de verbouwing weer helemaal tot hun recht komen.

De Vuurbaak bij Weteringbrug

Wie vanuit Oude Wetering over de Weteringbrug per auto de Haarlemmermeer in rijdt, kan letterlijk niet om de Vuurbaak heen. Op de rotonde moet je een keuze maken: de eerste afslag naar Weteringbrug, rechtdoor over de Weteringweg naar de N207, of na driekwart rotonde de Lisserweg inslaan naar de A44. Tijdens die gedeeltelijke rondgang is vanuit de linkerooghoek misschien de blik gevallen op één of meer korte woorden op de betonnen ring: HOOG > WOLK > HALS > WIJD > EENS > MEER > VUUR > VLAM > OOH > PONT > OVER > VAAR > VRIJ > LANG > RING > ZOEK > WEET > BRUG >

Intrigerende en raadselachtige woorden van telkens vier letters. Hogerop in de stalen korf staan nog meer van zulke woorden. Waar staan ze voor, wat betekenen ze en wie heeft ze bedacht? Het object zelf roept ook vragen op. Stond ooit op deze plek een dergelijke vuurbaak? Van wie was die vuurbaak? En waarvoor diende hij?

In dit artikel beperk ik me tot de historische voorgangers van de vuurbaak. De betekenis van de woorden is al eens eerder toegelicht door de kunstenaar René Knip in een informatieblad van Weteringbrug: ze komen van zijn vriend, de dichter K. Schippers die ze speciaal voor dit kunstwerk heeft bedacht.

Een tipje van de historische sluier wordt gelicht met kaarten en teksten. De oudste relevante kaart is van Floris Balthasar. De gedrukte versie van die kaart is van 1615. We zien op een landtong bij de monding van de Oude Wetering een baak afgebeeld. Een tweede baak staat op eiland de Nes in het Haarlemmermeer, dat door de stroom Het Griet gescheiden is van het vasteland (waar later de Grietpolder wordt ingesteld).

De baak op de Nes bestaat uit een paal die dicht bij de grond gestabiliseerd is met schoorpalen. In de top van de paal zijn twee horizontale balken aangebracht; het is een zogenaamde kruisbaak. De baak op de landtong is ook een geschoorde paal. Boven in de paal is een soort bol afgebeeld, waarvan we dankzij de kladversie van Floris Balthasars kaart weten

Kaart van Floris Balthasar uit 1615 met op het puntje de 'tonne'.

Maart 2011: de vuurbaak brandt!

wat het is. Op de manuscriptkaart heeft hij er in zwierige letters namelijk 'tonne' bij geschreven.

Voor een verduidelijking van de constructie wijken we tijdelijk uit naar het voormalige eiland Abbenes. Daar heeft de stad Leiden namelijk in 1603 een baak laten plaatsen, waarvan een tekening bestaat met het ontwerp, bestaande uit een paal met een schuine lasverbinding, bouten en schoren. Bovenop de paal is een ton aangebracht op een hoogte van 25 voet (acht meter). Treden of andere klimvoorzieningen zijn niet zichtbaar op de paal. De Weteringse ton zien we weer op een kaart uit 1616. Op een unieke kaart uit de verzameling van Rijnland zien we de bebouwing van Oude Wetering en de baak 'en profil'.

Bovenop de simpele, maar lange paal is duidelijk een ton met evenwijdige banden zichtbaar. Aangezien een trap of treden ontbreken, houden we het op een simpele ton (en geen ton die kon branden en die regelmatig gevoed zou moeten worden met bijvoorbeeld pek).

In de loop van de 17de eeuw is op de kaarten een ontwikkeling van de Weteringse baak te zien. Via een tussenvariant met vier schoorpalen en een soort lantaarn, komen we uit bij een kaart uit 1731, waarop de lantaarn in zijn bijna 'klassieke' vorm is afgebeeld. Een document uit 1671 over de oprichting van zo'n lantaarn in Oude Wetering bevat aanwijzingen over de toegepaste materialen. Er werd een timmerman ingeschakeld, die aan

Kaart van Adriaen de Bruijn uit 1616. Er kunnen vraagtekens gezet worden bij de stabiliteit van de paal zoals de tekenaar hem weergegeven heeft: schoorpalen ontbreken.

de slag ging met balken (32 tot 53 voeten lang), gordingen en masten. Hij bracht een trap en een zogenaamde omme-gang aan, beide voorzien van leuning. Naast het voor de hand liggende hout werden ook andere materialen toege-past. Want op het uitgavenoverzicht staan ook kosten voor een glazenmaker, koperslager, loodgieter en een blikslager. De 'knechten' werkten er twee maanden aan en dronken voor een bedrag van precies 22 gulden.

De kaart uit 1731 is te vinden in het Noord-Hollands Archief in Haarlem, waar kaarten van 'landerijen van de Stadt Haerlem' bewaard worden. Het is de meest gedetailleerde kaart die we kennen van de lantaarn en directe omgeving en er valt veel op te zien. Langs de Oude We-tering zijn kades getekend, met kadegedeelten gereser-veerd voor de Stadt Haerlem. Er staat een 'huijs van de Stadt', er is een stenen huis en een houten schuur afge-beeld. In het 'Riet Landt' langs het Meer staat een Lantaarn, waar onze aandacht natuurlijk het meest naar uitgaat. We zien een hoofdconstructie van een centrale paal met vier schoorpalen en een ondersteuning van (waarschijnlijk) nog

De kaart uit 1731 met rechtsonder in het Riet Landt de Lantaarn.

eens vier schoorpalen. De in totaal acht schoorpalen rusten op in de grond ge-heide palen, waarvan er vier onderling door een houten kruis verbonden zijn. Twee andere heipalen zijn verbonden met een extra zware horizontale balk. Aan de hoofdconstructie hangt een theehuisachtige opbouw met ramen en roedenverdeling (de lantaarn zul-len we maar zeggen) met rondom een soort kraaiennest, in het document uit 1671 'ommeganck' genaamd . Boven-op de lantaarn zien we een blauw ge-keurde koepel die mogelijk met zink was bekleed, als we denken aan de blikslager uit 1671. Op de koepel van de lantaarn staat een vlaggenmast met een vlag. Er staat een zuidenwind vol-gens de tekenaar.

Op het oog is de lantaarnconstructie aan de zijkant van de centrale paal opgehangen. De ommegang is toegan-kelijk via een trap aan de zuidkant van de lantaarn, On-deraan de trap staat onmiskenbaar een hokje of por-taal. Mogelijk was hier een afsluitbare toegangsdeur. Al het houtwerk is rood gekleurd. Het wijst erop dat het hout ingesmeerd is met teer om het te beschermen tegen de weersinvloeden. We weten dat er teer geleverd is volgens het uitgavenoverzicht van 1671.

Lantaarnopsteker

Het is verleidelijk om in het 'huis van de Stadt' het on-derkomen te zien van de lantaarnopsteker of -wachter. Daar bewaarde hij de sleutel van de Lantaarn. Ik schrijf 'hij', maar de lantaarnopsteker kon ook een vrouw zijn. Uit een document uit 1780 blijkt namelijk dat Maria van Dijk, geboren Overpelt, in dat jaar een 'tractement' (loon) van 70 gulden kreeg voor het opsteken van de lan-taarn. Ook leverde ze kaarsen en katoen voor de lantaarn. Haar opvolger komen we tegen in 1784, als ene Pieter Heins kaarsen levert. Deze man blijven we in verschillende hoe-danigheden tegenkomen in berichten en rekeningen tot zijn dood in 1822. Hij wordt genoemd als lantaarnopsteker, 'lantaarnopziener', aannemer, zeilma-ker en voorganger in de kerk. Op de rekening werden ook uitgaven voor olie verantwoord. De Stads Fabrijk (een soort directeur Publieke Werken) bracht jaarlijks honderden guldens in rekening voor 'geleeverde Olij uit 't Stads Magazijn' van Haarlem. We wor-den ook geïnformeerd over vrachtkos-ten voor volle en lege olievaten. Achter de ruiten van de lantaarn stond dus een olielamp die brandde op lijnolie, raapolie, levertraan of misschien wel walvistraan.

We komen meer te weten over die lamp dankzij brieven van Pieter Heins

uit 1799 en 1800 gericht aan zijn 'Meede Burgers' in Haarlem. In een brief uit 1800 doet de lantaarnopsteker een suggestie: het licht van de olielamp kon volgens Pieter Heins versterkt worden door twee à drie geelkoperen platen achter 'de pijpen van de lamp' te plaatsen. Zijn raad voor een soort reflector werd blijkbaar opgevolgd, want in 1800 vroeg Pieter Heins loonsverhoging voor het poetsen van de platen. Helemaal ongelijk had hij niet, want de beloning à 70 gulden was sinds het 'tractement' van Maria van Dijk in 1780 hetzelfde gebleven.

De pijpen die Pieter Heins noemt, wijzen erop dat in de Lantaarn een zogenaamde Argand-lamp of Engelsche lamp stond. De Zwitser Ami Argand had vanaf 1783 een olielamp met een aantal holle concentrisch in elkaar geplaatste koperen buizen ontwikkeld en er octrooi voor gekregen in Engeland. Dit model was niet alleen zuiniger en veroorzaakte geen roetaanslag op de ruiten van de lantaarn, maar gaf ook meer en rustiger licht.

De constructie van de Lantaarn

Voor zover bekend had de Lantaarn geen lens. Hij scheen voortdurend om de schippers in het donker de weg te wijzen; er was geen sprake van aan- en uitgaan, zoals bij de huidige vuurtorens.

De aard van de houtconstructie leren we nader kennen door een beschrijving in 1801 door de bekende 'timmerman' Joost Timmers: "Aan de Lantaarn moeten twee nieuwe onderleggers en 2 à 3 nieuwe schooren gemaakt worden, de trapboom aan de westzijde is boven het las dat er aan is, slegt en moet gerepareerd of vernieuwd worden, de leuning van de trap zijn doorgaande slegt en moesten volgens het bestek in dese laatste 10 Jaaren vernieuwd zijn geweest. Het raamwerk onder het plat boven om de Lantaarn alsmede den ingang van de Lantaarn moet ook gerepareerd worden ... " De ommekeer van de Lantaarn beschikte dus over een aparte toegang. Die meenden we al op de tekening van de Lantaarn in het Riet Land bespeurd te hebben: bovenaan de trap is iets roods afgebeeld, een houten (geteerd) portaal.

Op 22 april 1799 ging het schip van een beurtschipper uit Leuven verloren, omdat de lantaarn van Oude Wetering niet brandde. De schipper eiste een nieuw schip van de stad Haarlem, die de lantaarnwachter Pieter Heins om opheldering vroeg. Hij antwoordde op 16 mei dat de lantaarn op die bewuste avond inderdaad niet gebrand had. Bij noordooststorm werd het Lantaarnveld overspoeld door golven, waardoor de Lantaarn onbereikbaar was. Ook gebeurde het dat de brandende lamp door lekkage in het dak doofde. De lantaarnopsteker Pieter Heins had het in dat jaar over de enorme hoogte van de lantaarn, die geheel open was, waardoor hij blootstond aan winden van alle kanten, regen en overstuivend water van de Meer bij harde wind, waardoor hij doornat werd bij het beklimmen van het gevaarte.

In de 18de eeuw werd de Lantaarn betiteld als 'openbare verlichting'. Een goed bedoeld initiatief om die verlichting uit te breiden tot nut van de burgers van Oude Wetering veroorzaakte consternatie voor de scheepvaart. In 1786 werd langs de kade van de Oude Wetering straat-

verlichting aangebracht in de vorm van (olie)lantaarns. Maar na protesten van schippers die de monding van de Oude Wetering door de vele lichten niet meer konden vinden, werd de straatverlichting ijlings verwijderd. Rijkswaterstaat besteedde in 1814 het aansteken en onderhouden van de lantaarn aan. Pieter Heins was de laagste inschrijver met f 320.-. In dit bedrag was de levering van materialen zoals olie inbegrepen.

In 1818 wordt de lantaarn van Oude Wetering nog genoemd bij de zogenaamde 'binnenvuren' (aan zeearmen). De 'buitenvuren' bevonden zich langs de kust. Een kadastrale kaart uit de 19de eeuw doet vermoeden dat de constructie tot aan het definitieve einde van de Lantaarn hetzelfde is gebleven. Op de kaart zijn schoorpalen en een trap zichtbaar die rusten op in de grond geheide palen.

Op kaarten en in beschrijvingen wordt de lantaarn nog genoemd tot 1846. In het Staatsblad van 1836 is de Lantaarn van Oude Wetering echter al afgevoerd van de lijst met 'binnenvuren'.

Het einde van de Lantaarn

De lantaarns aan de Oude Wetering en aan het Spaarne werden met de aanleg van de Ringdijk en de naderende drooglegging van het Haarlemmermeer overbodig, en dus ook de inning van het Lantaarnveld. De stad Haarlem schafte het Vuurloot of Lantaarnveld af in 1846 (vuurloot = vuurlod = stukje lood met merkje erin gestempeld).

De nutteloos geworden (stenen) lantaarn aan het Spaarne werd geveild op 8 september 1848. Over de sloop van de Weteringse lantaarn hebben we (nog) geen gegevens gevonden. Wel weten we dat na de drooglegging van het Haarlemmermeer de nutteloos geworden houten beschoeiing langs de voormalige oevers door Rijnland te gelde werd gemaakt. In de Staatscourant lezen we dat op 11 maart 1851 gegadigden in het Raadhuis aan de Wetering 'Het Oude Paalwerk' konden kopen. Misschien zaten hier ook de palen van de Lantaarn bij.

Na de drooglegging van 'de meer' werd de venige grond van het Lantaarnveld afgegraven, werd het drooggelegde meer in kavels verdeeld (Lissertocht en -weg), een spoorbaan voor de Haarlemmermeerlijn gerealiseerd, nog een tweede wegbaan voor de Weteringweg aangebracht, een Duitse verdediging aangelegd en een uitbreiding van Weteringbrug gerealiseerd. Er werd een straat aangelegd, die Vuurbaak werd genoemd. De noordwestelijke hoek van die straat bevindt zich exact ter plaatse van de voormalige Lantaarn.

Alfred Bakker

Bronnen:

- Informatieblad van Weteringbrug
- Kaartenarchief Hoogheemraadschap van Rijnland
- Noord-Hollands Archief, Haarlem
- Krantenarchief Koninklijke Bibliotheek
- A.G. van der Steur, 'Tussen Kaag en Braassem'
- www.loodjes.nl

ONAFHANKELIJKHEIDSFEEST IN 1913

'Begunstigd door het mooiste najaarsweder'

Dit najaar wordt herdacht dat tweehonderd jaar geleden een einde kwam aan de Franse tijd (1795-1813). Op 30 november 1813 arriveerde prins Willem Frederik van Oranje-Nassau, de latere koning Willem I, vanuit Engeland op het strand van Scheveningen. In Roelofarendsveen liet men dit feit honderd jaar geleden niet onopgemerkt voorbij gaan. Het werd groots gevierd, inclusief een gondelvaart door de Veenwetering, en ook toen al was het Oranjefeest 'begunstigd door het mooiste najaarsweder', zoals kort erna in de Leidsche Courant viel te lezen. Hieronder het hele verslag van 'een der mooiste feesten die ooit in Roelofarendsveen zijn gevierd'. Het feest leidde tot de oprichting van de 'Oranjevereniging Juliana'.

Onafhankelijkheidsfeest in Roelofarendsveen

Men meldt ons uit Roelofarendsveen het volgende: Begunstigd door het mooiste najaarsweder, hebben de onafhankelijkheidsfeesten alhier plaats gehad.

Met een plechtig gezongen H. Mis tot dankzegging werd begonnen, waarna men zich naar de haven begaf om den Prins te verwelkomen.

Ongeveer tien uur landde Prins Willem Frederik (den heer Y. Segwaards) aan de haven, waar hij door Graaf van Limburg Stirum (den heer E. Koek) toegesproken werd.

Voorafgegaan door twee herauten te paard en een afdeling Engelsche zeesoldaten, zette de lange stoet, bestaande uit rijtuigen met comitéleden, kinderen van de gemeenteschool, Prins Willem Frederik met gevolg, gevormd door Graaf van Hogendorp (den heer C. Koek), Graaf van Limburg Stirum, Graaf van der Duyn van Maasdam (den heer E. Turk), Hendrik Fagel (den heer M. Hölscher) en Graaf de Perponcher (den heer J. van der Meer Dz), Scheveningsche visschers, het muziekgezelschap 'Liefde voor Harmonie', een zegewagen 'De Elf Provinciën', voorgesteld door schoolkinderen, kinderen der Zusterschool, met borstbeelden van H. M. de Koningin en Z. K. H. Prins Hendrik, zich onder de tonen van de opwekkende muziek der Beiersche kapel van Ullrich, in beweging, eerst naar het Zuideinde, daarna terug in Noordelijke richting.

Bij de R. K. pastorie werd de Prins toegesproken door den Zeereerw. Heer H. Herscheit, pastoor der parochie, eere-voorzitter van het Feestcomité, waarna de kinderen eenige liederen zongen. De lange stoet vervolgde

daarna haar weg naar het raadhuis, alwaar de Prins door den voorzitter van het comité werd toegesproken en een brief van verwelcoming van den eere-voorzitter, den edelachtb. Heer F. H. van Wichen, burgemeester der gemeente, die wegens ongesteldheid was verhinderd, werd voorgelezen. Daarna werd de eerewijn aangeboden en begaf de stoet zich naar het feestterrein. Vele huizen in het dorp waren versierd, terwijl de toegangsweg naar het station en het feestterrein met honderden vlaggen en vlaggetjes van IJscub 'Wilhelmina' een vrolijke aanblik bood.

Op het feestterrein werden de kinderen ververschingen aangeboden en kosteloos toegang tot de verschillende vermakelijkheden gegeven. Daarna begonnen de wedstrijden:

prijsknippen, balletjedragen, kaarsjeblazen, koekhappen, hardhoepelen en zaklopen voor de schoolkinderen. Turfrapen, boegsprietlopen, hardlopen met hindernissen en mastklimmen voor de oudere kinderen. Een en ander afgewisseld met muziek.

's Avonds 7 uur begon de gondelvaart langs de Veenwetering, waaraan door een twaalfstal prachtig versierde en verlichte vaartuigen werd deelgenomen.

De heeren F. van Ruiten Sr., J. Vergeer en P. Bakker Johz. verkregen hetzelfde aantal punten; na loting werd hen respectievelijk de 1^e, de 2^e en 3^e prijs toegekend. De 4^e en 5^e prijs vielen den heeren Th. Van Ruiten Hz. En P. Bakker Jacz ten deel.

Lees verder op pagina 16

Prins Willem Frederik van Oranje-Nassau (de heer Y. Segwaards) en zijn gevolg poseren voor de fotograaf tijdens de optocht van het onafhankelijkheidsfeest in Roelofarendsveen in 1913.

Liefde voor Harmonie: 125 jaar feest in de Veer

Muziekvereniging Liefde voor Harmonie viert dit jaar haar 125-jarig bestaan met een uitgebreid feestprogramma. Met zo'n leeftijd zijn er natuurlijk al heel wat 'verjaarsfeesten' geweest. In het decembernummer van 2012 is al geschreven over het ontstaan en de groei van de vereniging. In dit en in het volgende nummer zullen we terugblikken op enkele jubilea en andere bijzondere gelegenheden.

25-jarig jubileum samen met Bevrijdingsfeest 1913

In juli 1913 werd door de leden besloten het 25-jarig bestaan niet te vieren met de jaarlijkse 'pleziervaart' voor donateurs en ereleden, maar met een feestavond. Men kwam echter snel op andere gedachten, want in september werd het jubileum gecombineerd met het onafhankelijkheidsfeest. Zie ook het artikel hierover op pagina 11. Op 23 en 24 september werd een groot nationaal festival houden. Op de 23^e werden om 11 uur de directeuren (dirigenten) en besturen van de deelnemende verenigingen ontvangen op het raadhuis. Van half 12 tot 1 uur werd een optocht gehouden en op het feestterrein werd de feestmars uitgevoerd. Om half 2 opende de jubilaris het festival, gevolgd door verenigingen uit Stompwijk, Hellendoorn, Hillegom, Ter Aar, Abbenes, Hoogmade en Warmond.

De volgende dag namen korpsen deel uit Hazerswoude, Stratum (N.-Br.), Den Haag, Rijpwetering (fanfare "Onderling Genoegen"), Woubrugge en Heemstede. 's Avonds om elf uur werd een vuurwerk ontstoken met niet minder dan 12 "nummers".

Muzikaal gezien zal het een geslaagd festival zijn geweest, maar financieel niet. Het festivalcomité kampte met een flink nadelig saldo. Om die reden werd door het festivalcomité aan LvH gevraagd een uitvoering te geven om de balans weer op orde te krijgen. De vereniging stemt ermee in, maar de opbrengst van dat 'benefietconcert' was niet genoeg. Er bleef een tekort van 270 gulden over. Uiteindelijk draagt LvH hierin nog 25 gulden bij. Een hoog bedrag als je bedenkt dat de penningmeester in de jaarvergadering van september 1913 nog liet weten dat de vereniging het boekjaar had afgesloten met een nadelig saldo van f 36,71.

40-jarig jubileum weer gecombineerd met Oranjefeest

In de jaarvergadering van oktober 1927 komt de viering van het 40-jarig bestaan ter sprake. Besloten wordt dat N. Bakker contact zal zoeken met het bestuur 'der Julianavereniging', met als doel volgend jaar gezamenlijk feest te vieren. En aldus geschiedde in 1928. De opening op dinsdag 25 september bestaat uit een optocht van schoolkinderen en twee muziekkorpsen van de scholen naar het raadhuis, waar een aubade werd gegeven aan de 'Edelachtbare Heer Burgemeester' als vertegenwoordiger van H.M. de Koningin. Die dag zijn er nog wielervedstrijden onder leiding van Het Stalen Ros, spelen voor schoolkinderen en voor kinderen van 12-16 jaar (waarschijnlijk werkende jeugd), een gondelvaart van de Zuid- naar de Noordhoek en een concert op het feestterrein dat door de heer Reijnders beschikbaar is gesteld.

Staand v.l.n.r.: Kees de Groninger met de grote trom, de 2e persoon is niet herkenbaar, Klaas Bakker, Jan Rietbroek, Willem Hoogenboom, Nico van der Haak, Piet Dobbe, onder het vaandel Tinus Hoogenboom (Tinus éénarm), Klaas Koek, Jacob Stipdonk, Willem Straathof (gedeeltelijk zichtbaar), Jan Elstgeest, Hendrik Stipdonk. *Zittend v.l.n.r.:* Jan Akerboom, Jo van der Zwet, Piet Pouw, Klaas Wagenaar, Dirk Spruit, Willem Hölscher, Jan Melleman. *Op de voorgrond v.l.n.r.:* Nardus van der Meer, Koos Pouw, Theo van Amsterdam en Kobus Heemskerk.

Liefde voor Harmonie in 1913.

De volgende dag werd geopend met een muzikale optocht door de Veen. Op de Braassem hebben zeilwedstrijden plaats voor baggerpramen en roeiwedstrijden voor dames en heren. Om 3 uur 's middags is de opening op het feestterrein van het muziekfeest dat wordt gehouden ter ere van het jubileum. Na de opening en 's avonds is er een concert.

Op donderdag vindt een muziekconcorso plaats. In de ochtend worden de deelnemende korpsen feestelijk ontvangen, waarna een optocht plaatsvindt met het bestuur en het 'eere-comité'. Vanaf 3 uur spelen de deelnemers om beurten het verplichte werk waarna de prijzen onder de deelnemende verenigingen worden verloot. Het feest wordt traditiegetrouw afgesloten met vuurwerk.

Nieuw vaandel bij gouden jubileum

De samenwerking met het Oranjecomité was blijkbaar goed bevallen, want in 1938 wordt het gouden jubileum van LvH ook met de Oranjefeesten gecombineerd. Op de tweede dag is er eerst een plechtige H. Mis van dankzegging, waarna een optocht wordt gehouden waaraan veel verenigingen met bannieren en vaandels deelnamen. In de stoet reed tevens de geestelijkheid en het erecomité mee, terwijl muzikale medewerking werd verleend door de muziekverenigingen uit Nieuwe Wetering, Hoogmade en Langeraar. Hierna vond in de Pancratiuszaal de huldiging van het jubilerende gezelschap plaats. De bijeenkomst werd geopend door J.J. de Koning, voorzitter van het Oranjecomité die een schets gaf van de nauwe samenwerking tussen de Oranjevereniging en LvH. Hij sprak de wens uit dat LvH in de toekomst nog vele Oranjefeesten met haar muziek zou opluisteren. Burgemeester J.W. Peek had de aangename taak aan LvH het geschenk van alle Veenders, een splinternieuw vaandel, te overhandigen. De geestelijk adviseur, kapelaan Von Fisenne, prees de goede onderlinge verhouding van de leden. Namens pastoor Onel dankte kapelaan Hofstede LvH voor de medewerking bij kerkelijke feestvieringen. Directeur Van Leeuwen gaf uiting aan zijn grote tevredenheid over de goede geest in de vereniging en voor de studiezijn van de jonge leden. Voorzitter

Rijpwetering, 6 augustus 1957, Theo Meijer als tambour-maître, Gerard Vermij slaat de grote trom.

J.N. Volwater bedankte voor de huldiging en het prachtige vaandel. Met de feestmars sloten de verenigingen de huldiging af.

's Middags trokken de muziekkorpsen weer naar het feestterrein, waar verschillende volksspelen plaats hadden. In de avond trok een muzikale wandeling veel deelnemers. Na afloop was er nog muziek op de hosvlonder en in de cafés was het stampvol.

Concours, revue en feestwijn

Het 60-jarig bestaan werd weer met een concours gevierd. Op zondag 13 juni 1948 trokken de deelnemers met muziek Roelofarendsveen binnen, dat met vlaggen was getooid. Om kwart voor twaalf had de ontvangst plaats van het erecomité, het bondsbestuur, de jury en de genodigden en de huldiging van LvH. De heer W.A. Van Harteveld sprak als voorzitter van het uitvoerend comité een welkomstwoord. Burgemeester J.Th.H.L. Hoyneck van Papendrecht sprak de gelukwensen uit namens de gemeente en hij hoopte op een geslaagd concours. Na hem spraken onder meer nog de geestelijk adviseur kapelaan Groen en de voorzitter van de muziekbond de heer Volgering. Onder het aanbieden van de feestwijn werd menige heildronk aan de jubilaris gericht. Vervolgens ging het in optocht naar het feestterrein waar de echtgenote van de burgemeester met het doorknippen van een lint het terrein opende. LvH mocht met directeur J.M. Ruyten als eerste de muziektent betreden en zij doorstond de vuurproef met goed resultaat. In de derde afdeling werd een eerste prijs behaald. Na afloop van de wedstrijd werd met

een concert door LvH, afgewisseld met zang van zangvereniging Vox Laeta onder leiding van Toon Vranken, de eerste concoursdag afgesloten. De tweede dag van het concours, waarop ook de marswedstrijd plaatsvond, werd afgesloten door gymnastiekvereniging Wilskracht uit Alphen aan den Rijn en harmonie Canita Tuba uit Lisse. Op vrijdag 18 juni werd nog een rondgang door het dorp gehouden samen met Door Gunst Verkregen.

Hiermee was het jubileumjaar echter niet ten einde. Op zaterdag 15 en zondag 16 januari 1949 werd in de veiling een jubileumuitvoering gegeven. In zijn openingswoord herinnerde voorzitter J. Koek eraan dat er twee jaar daarvoor nog meer dan 500 donateurs waren, maar dat dit aantal aanmerkelijk was teruggelopen. LvH speelde onder andere Zonnige Lente van directeur Ruyten, Bouquet de Melodies van Donizetti en Jubel-Klange van Ernst Nobel. Daarna begon de revue: een afwisseling van zang, declamatie, schetsen en een optreden van Thomasvaer en Pieternel, zijnde W. Verdel en mevrouw Huigsloot-van den Akker. Het muzikale gedeelte werd verzorgd door enkele dames en heren met pianobegeleiding van mevr. Koek-Heemskerk. De Indiërschets, gebed voor de jongens in Indië, werd gezongen door mevr. Spruit-van der Hoorn en Corrie Koek tegen de achtergrond van een prachtig decor dat was geschilderd door Th. Wesselman. De heer Van Harteveld sloot de avond en vroeg als feestcadeau... een groot aantal donateurs.

Lees verder op pagina 16

Vaders en zonen wandelen in oud Alkemade

De Historische Wandeling is een groot succes: we naderen de anderhalfduizendste deelnemer. Regelmatig komt het voor dat de wandeling een reünie is. Of een familiefeest waar de verhaaltjes over de historie van de Veen prachtig in passen. En soms wordt de wandeling zelfs een complete feestdag. Het is ook voor de beide gidsen Marco Loos en Pieter van Ruiten iedere keer weer een verrassing hoe de groep reageert op de anekdotes, feiten en wetenswaardigheden die ze in de route hebben verwerkt. Dit is het verhaal over zo'n uitzonderlijk gezelschap: zesenveertig Veense vaders met hun zonen.

Hoe het zo is gekomen ...

Vier jaar geleden zal het geweest zijn dat een grote groep vrienden - in de leeftijd van twintig tot dertig jaar - in een van de Veense kroegen besloten om 'n dag met elkaar te gaan vissen. Niet op de Braassem, dat was te dichtbij. Nee, het moest op zee gebeuren, zeevissen dus. Dat leek hun wel een aardig reisje. Ingewikkelder werd het toen bleek dat de bus ruimte had voor 50 personen en ook het vissersschip was ingericht voor een groter gezelschap dan de twintig man die zich hadden opgegeven. Goeie raad was duur. De oplossing werd snel gevonden, er waren enkele vaders die ook wel mee wilden. Uiteindelijk werden *alle* vaders gestrikt voor de reis. Bus vol, boot vol, het kon dus niet mooier.

De uitslag van de visdag was eigenlijk niet vermeldenswaardig: het hele gezelschap heeft kans gezien om slechts één visje te vangen. Lengte: acht centimeter. "Het was 'n zandkruipertje die per ongeluk tegen het haakje van de hengel was aangezwoomen," zo luidde het commentaar van de zonen. Wat ze niet vermeldden, is dat aan het einde van de dag de rekening van de

genuttigde consumpties 'iets' was opgelopen; er moesten duizend biertjes worden afgerekend. Maar wat hadden ze een plezier gehad met elkaar. De Vaders en Zonendag was geboren en werd verheven tot een jaarlijks evenement. Het ene jaar regelden de zonen het programma, het andere jaar zouden de vaders de feestdag organiseren. Dus was het daarop volgende jaar de organisatie voor de vaders. Het hele gezelschap naar Amsterdam waar ze in een heuse muziekstudio een echte Veense cd zouden opnemen. De 'muziekstudio' bleek achteraf een bruin café te zijn. De uitbater lacht nú nog met een tevreden snuit als hij aan de dag denkt dat het Veense gezelschap bij hem over de vloer kwam.

Het jaar daarop - 2012 - werd met BOB een vaartocht gemaakt naar Warmond en Leiden. Met als afsluiter een (kort) bezoek aan Café De Haven. Gelukkig in de Veen; waren ze alweer kort bij huis. Enkele nieuwe deelnemers moesten reglementair 'ingewijd' worden. Dus werden die in de sluis per rubberbootje te water gelaten. Laat nu dat bootje lek zijn! Gelukkig stonden er genoeg redders op de kant en kon-

den de twee opvarenden gered worden en bijkomen in Café De Haven. Het werd weer een latertje.

Zaterdag 15 juni 2013 was het dus de beurt aan de vaders om de jaarlijkse Vaders en Zonendag te organiseren. De opdracht was simpel: dicht bij huis blijven (dus in de Veen) en een hele dag plezier maken. Nou, dat is méér dan gelukt. De vaders begonnen met het instellen van een heuse evenementencommissie. Iedere twee weken werd er vergaderd. De 22 vaders zouden er een feest van maken met hun 22 zonen, waar ze nog lang over zouden napraten. De uitnodiging die aan alle deelnemers was gestuurd, leek op een puzzel: "Als het vliegtuig is geland, vertrekt de boot, aanmelden bij het H.C. Uiterlijk om 10.30 uur vertrekt de bus", zo luidde de tekst. Gelukkig kwam iedereen er snel achter dat H.C. in dit geval het Historisch Centrum van de Stichting Oud Alkemade betrof.

En zo vertrok dus op 15 juni in de stromende regen de groep vaders en zonen lopende in de richting Noordhoek om onderweg iedereen mee te nemen. Richting het museum, waar ze in ieder geval om uiterlijk tien uur in

Vaders en zonen pauzeren bij de Ignatiuschool.

De groep van Pieter is aangekomen bij de Sluis.

de ochtend - verplicht lopende - moesten arriveren. Druipend aangekomen in het museum werd een briefje aan iedereen uitgereikt met daarop vermeld bij welke groep je hoorde. Een M (Marco) of een P (Pieter). Nee, natuurlijk niet. Dat was te logisch voor deze dag, dus werd het andersom. De enkeling die zich vanwege de regen per auto naar het museum liet rijden, werd daar spottend ontvangen met de simpele mededeling: 'watje'. Regen, regen en nog eens regen. Dat hadden wij bij de Historische Wandeling in die anderhalf jaar nog nooit meegemaakt.

De dochter van George Bakker is een ware kunstenares. Voor de hele groep had ze prachtige gebakjes gemaakt, versierd met marsepeintekst: **Vader & Zonendag 2013**. Om 11.00 uur werd het droog. We konden van start gaan met de wandeling. De zonen dachten dat de zon er ook nog wel bij zou komen. Dat had te maken met het echte kermisgevoel, dan was het immers ook altijd goed weer. En zo gebeurde het inderdaad dat we na een paar uur wandelen in een stralend zonnetje aankwamen bij de Ignatiuschool waar de moeders Nel Schouten en Petra Klein een voortreffelijke lunch hadden uitgesteld. Compleet met voor iedereen van de 44 wandelaars een 'Veens Gebakkie'. U weet niet wat dat is? Een krentenbol met kaas en jam. Voorzichtig dichtklappen en langzaam opeten. Morsen is niet uitgesloten!

Na de lunch volgde nog een half uur wandelen met opnieuw prachtige verhalen van Marco en Pieter en waren de wandelaars midden in het Braassemerland terecht gekomen. Daar was,

hoe kan het anders, door René Koek een heuse stellinge gebouwd voor een wedstrijd tonknuppelen. De vaders tegen de zonen. De kat was de avond te voren niet op komen dagen zodat het tonnetje voorzien was van een tennisbal. De kunst is om de houten ton met knuppels vanaf grote afstand aan diggelen te gooien. Een oud Hollands spel. De wedstrijd eindigde in een 'gelijk spel'. Tijd om weer verder te gaan nadat geconstateerd was dat de aangevoerde kratjes bier veranderd waren in lege kratjes.

Een veel gehoorde vraag onder het wandelen: hoe zat dat nu eigenlijk met die bus? En met de kosten van de bus? Want nergens was de bus te zien. Roel van der Zwet legde uit: "Nee, die bus zou alleen gebruikt worden als het heel erg hard ging regenen". En dat was nu niet het geval. Dus was de bus vertrokken. "En de betaling?", vroeg de volgende wandelaar? "De mevrouw die ons de bus verhuurde klonk zo aardig door de telefoon, toen heb ik alvast de helft maar vooruit betaald", zei Roel. Verbaasde gezichten alom. "Maar die tweede helft betaal ik nooit niet, dus staan we weer gelijk en heeft de bus eigenlijk niks gekost..." Veel van de wandelaars beloofden aan Roel dat ze dat thuis nog eens zouden narekenen.

En zo arriveerde het gezelschap aan de Noorderhemweg om kennis te maken met een originele Veense tuinderspraak. Een van de laatste. Bij Johan Bakker. Johan, intussen 87 jaar oud, gaf een uitgebreide uitleg over zijn tuin, zijn praam en zijn leven als tuinder.

Opnieuw ging het richting de Noordkade waar de groepen na een korte onderbreking bij de Westmeerlaan, uiteindelijk bij Winterflora in het Zuideinde arriveerden. Eerst maar eens een biertje en even de schoenen uit na de inspannende wandeling... Maar nóg was het feestprogramma niet ten einde. Een heuse quiz was door Arjan Bakker en Mark van Ruiten in elkaar gesleuteld. De gidsen van Oud Alkemade hadden voor een aanvullende serie vragen gezorgd over onderwerpen die op de route waren gepasseerd. Wist u bijvoorbeeld wat de bouwkosten waren van de Noorderhemweg per strekkende meter? Of hoe de naam was van de pastoor die de pastorie heeft gebouwd? Het was spannend, leerzaam en vooral gezellig. De winnaars kregen uiteraard een echt Veen cadeau: een zak peulen en een zak groffies.

Na een feestelijk diner, ondernamen Pieter en Marco de terugreis naar het museum. Nog nagenietend van deze dag.

"Wat 'n warmte. Wat 'n saamhorigheid. Zo'n vriendschap moet je koesteren," was hun alleszeggende mening.

Pieter van Ruiten

Marco Hoogenboom (links) wordt door Pieter van Ruiten gefeliciteerd met zijn aanmelding als donateur.

De 1400e donateur van Oud Alkemade is ingeschreven!

Tijdens de wandeling zondag 16 juni jl. met het Oranjecomité werd duidelijk dat in deze groep mogelijk de 1400e donateur zou kunnen zitten. Dit bleek na afloop inderdaad het geval toen Marco Hoogenboom zich als donateur inschreef bij penningmeester Joke Rietbroek. Marco en zijn kornuiten kregen een gratis consumptie aangeboden aan de stamtafel in het museum.

De keuringscommissie bestond uit de heeren dr. v. Dooren, P. de Jong, G.J. Hendrix, P. Schotte, J.C. Bontje, G. Hölscher en B.H. Stockmann.

Vershillende huizen waren prachtig geïllumineerd, o.a. van de heeren H. Loos, S. v.d. Meer, P. de Jong, G.G. Hölscher zoomede de burgemeesterswoning, terwijl door den heer D. Dobbe schitterend vuurwerk tijdens het voorbij varen van den gondeltocht werd afgestoken.

Op het versierde en helverlichte feestterrein (installateur S. v. d. Meer) werden op een verhoogd gedeelte gymnastische oefeningen door 35 keurig gekleede meisjes van de Zusterschool gemaakt.

't Was een zeldzaam schoon gezicht, toen deze met gekleurde mutsjes en sjerpen versierde kinderen op de maat der muziek, zonder commando, in lange rijen onafgebroken gedurende vijf en twintig minuten sterren en andere figuren in schier eidelooze verscheidenheid vormden. De longen der leden van Liefde voor Harmonie leken bijna niet bestand te zijn tegen de aanhoudende inspanning bij de muziekbegeleiding.

Door dezelfde meisjes werd daarna 'Nederland bovenal' opgevoerd met begeleiding van pianomuziek door mej. P. Bizot. Het talrijke publiek luisterde oplettend, toen de fijne kinderstemmen over het ruime veld weerklonken en juichte na afloop der voorstellingen hen daverend toe.

Na beëindiging van deze voorstellingen nam de heer G.V. Vergeer, voorzitter van het feestcomité, het woord om de speelsters uit naam van allen te huldigen en te danken voor de prachtige uitvoeringen. Hij riep daarbij de medewerking van alle inwoners van Roelofarendsveen in om te komen tot de oprichting van een Oranjevereniging, ten einde ieder jaar dergelijke feesten te kunnen organiseren. Tot laat in den avond vermaakte zich een groote menigte in en om de vele vermakelijkheden op het feestterrein, waar voortdurend een echt vroolijke stemming heerschte.

Niet nagelaten mag worden hier een woord van hulde en dank te plaatsen aan allen die medewerkten aan de totstandkoming en uitvoering van deze schoone feesten, in het bijzonder aan het comité en subcomité, de commissarissen van orde (de heeren P. de Jong Cz, J.C. Bontje en G. Hölscher) enz.

Vergeeten mag ook niet worden de medewerking van de stille werkers in het St. Jacobusgesticht, die bescheiden en ongemerkt zooveel hebben bijgedragen aan de totstandkoming van een der schoonste feesten die ooit in Roelofarendsveen zijn gevierd. De door haar met geduld en groote inspanning georganiseerde gymnastische oefeningen o.a. der meisjes vormden waarlijk het glanspunt van het feest.

Optreden op 70-jarig jubileumconcours met nieuwe drumband

Het 70-jarig bestaan was aanleiding voor Liefde voor Harmonie om het jaarlijks concours van de R.K. Bond van Muziekgezelschappen in Zuid-Holland te organiseren. Op tweede Pinksterdag 26 mei 1958 rond 12 uur verzamelden de korpsen zich in de veiling, waar net de laatste aardbeien waren afgevoerd. In optocht ging het vervolgens naar het DOSR-veld, dat toen lag op de locatie waar nu snackbar De Schelp is gevestigd. 'Onze' drumband, die net een jaar bestond, mocht als eerste in het strijdperk treden. In de Leidse Courant van de volgende dag merkt de verslaggever op dat de drumbands nog in de kinderschoenen staan en dat zij nog leden aan kinderziekten. Aan de tempi was voldoende aandacht besteed, maar de 'marsdiscipline' liet over het algemeen te wensen over. De juryleden Martin Schneider, hoofdinstrucent van de Koninklijke Militaire Kapel (KMK) en Wim Laros, drumband instructeur in Roosendaal, konden geen enkele voldoende geven voor de rubriek 'technische en ritmische uitvoering' om voor een eerste prijs in aanmerking te komen. Aan het einde van de dag liepen vier drumbands door het Zuid- en Noordeinde naar het Pastoor Onelplein, alwaar een taptoe werd gegeven.

Op zondag 15 juni werd de eerste concoursdag voor harmonieën en fanfares gehouden. Burgemeester E.J.M. Kolfshoten verricht in de Pancratiuszaal met een 'warme' toespraak de opening. Bij de genodigden waren onder andere pastoor Th. Schoenmaker, kapelaan Th. van Veen, pater U. Houtsma, gemeentesecretaris L.A.N. van Dommelen en wethouder C. van der Meer, de jury, het bondsbestuur en het actiecomité. De muzikanten van LvH hadden op het podium plaatsgenomen. De aanwezigen werden ook nog toegesproken door W.F.A. de Leeuw, voorzitter van het actiecomité, pastoor Schoenmaker en de bondsvoorzitter C.A. Volgering, die er op wees dat nog geen enkel lid van de muziekbond het 70-jarig bestaan had bereikt. Intussen was op de met anjers en pioenrozen versierde tafeltjes de erewijn geplaatst, waarna iedereen staande proostte op de jubilaris. In mars liep LvH naar de veilinghal, waar het concours werd gehouden. Op het podium, met op de achtergrond een bosdecor, mocht Tavenu uit De Kwakel het spits afbijten. Als juryleden waren aangetrokken Joh.K. Pinkse, kapelmeester Amsterdamse Politiekapel, J.P. Laros, 1^e luitenant van de Joh.W. Frisokapel te Assen en Ant.M. van Leest, musicus-componist in Eindhoven. In totaal betraden op de twee concoursdagen twintig korpsen het podium. Aan het einde van de tweede concoursdag op 22 juni werden tevens de marswedstrijd gehouden waaraan alleen Tavenu (96 punten, 1^e prijs) en Excelsis Deo uit Nootdorp (99 punten, 1^e prijs) deelnamen.
(wordt vervolgd)

Ton van Velzen

Groete Vader - een Veense tuinder in Rome (deel 2)

Op bedevaart naar Rome

In de vorige aflevering van Alkmadders is mijn opa Klaas Koek geïntroduceerd als familie vader en Veense tuinder. Nu is het moment aangebroken om hem te volgen op zijn bedevaart naar Rome in oktober 1950. Reizen was in het algemeen geen vanzelfsprekendheid voor tuinders in Roelofarendsveen, laat staan naar Rome. Hoe het er in 1950 toch van kwam, heb ik ontdekt aan de hand van zijn bidprentje.

“Een tocht waarbij gebeden wordt en boete gedaan”

Zo'n bidprentje bewaarde men thuis of in een kerkboek om de overledene in zijn gebeden te gedenken. Op het bidprentje van Nicolaas Koek staat speciaal vermeld dat hij lid was van de Heilige Familie. Die vereniging - voluit de Aartsbroederschap der Heilige Familie - was in 1884 in België opgericht door Henri Bettable, met het doel katholieke huisvaders en hun gezinnen tot een dieper geloofsleven te brengen. Klaas Koek had, volgens de tekst op zijn prentje 'een groot gezin gehad en zijn kinderen tot goede christenen gevormd'.

Bij de leden van de H. Familie kwam elke week het *Familieblad* of *Zondagsblad voor het Katholieke Huisgezin* in de bus. Al direct in het eerste nummer van het nieuwe jaar 1950 lezen we de triomfantelijke aankondiging van de bedevaart naar Rome: “Het Heilig Jaar is geopend en daarmee is ook de ‘Grote Trek’ begonnen van honderdduizenden naar Rome en naar de Vader der christenheid.” In het ‘Heilig Jaar’ (Anno Santo) werden pelgrims naar Rome geroepen om speciale eer aan Paus en Kerk te brengen. In 1950 had paus Pius XII nog een speciale reden

om de pelgrims naar Rome te roepen: na de dramatische oorlogsjaren wilde hij zijn pausschap en de kerk in volle luister aan de wereld tonen.

In ferme bewoordingen wordt in het *Zondagsblad* het karakter van de reis beschreven. “Uitdrukkelijk zij er nog eens op gewezen, dat onze Rome-Bedevaart geen plezierreis wordt. Het is een Bedevaart. Dat wil zeggen dat degenen die mee willen gaan er zich op moeten voorbereiden, dat het een tocht zal zijn waarbij gebeden wordt en boete gedaan.”

De toon was gezet en er konden plannen worden gemaakt. De reis zou negen dagen duren en de kosten bedroegen, alles inbegrepen, 285 gulden. Op deze oproep moet Klaas Koek dus hebben gereageerd. Uit de data op zijn briefkaarten kunnen we opmaken dat hij deelnam aan de derde bedevaart van eind oktober. Waarschijnlijk heeft het hele gezin volop meegedeeld bij de voorbereiding. In het weekblad *De Katholieke Illustratie* en in *De Leidsche Courant* verschenen elke week enthousiaste verhalen over wat zich allemaal in Rome afspeelde in het Heilig Jaar. In het dorp zelf maakte *De Klinker, Maandblad van de St. Pancratius Congregatie*, melding van de reisplannen. “Denkt aan het Heilig Jaar”, staat op

het titelblad en men meldt vol trots: “Wist u dat er dit jaar tien Veenders naar Rome zullen gaan (...)”. Jammer genoeg worden hun namen niet vermeld, maar Klaas zal daarbij hebben gehoord. Het is niet na te gaan hoe hij zijn reis financierde. Misschien maakte hij gebruik van een speciale spaarrekening die door de H. Familie was ingesteld. De wervingsoproep wordt afgesloten met een monter “En nu allen aan de slag!”.

Voor hun vertrek krijgen de reizigers een stadsgidsje en een speciaal gebedenboekje toegestuurd, zodat ze zich op hun verblijf in het prachtige Rome kunnen voorbereiden. Maar ze moeten wel het oorspronkelijke doel van de reis voor ogen blijven houden. “En toch blijft het bij al dat moois dat ze te zien zullen krijgen een echte boetetocht”, waarschuwt het *Zondagsblad* nogmaals.

“Soo reisde alle die weerelt naar Rome”

Onder deze mooie titel schreef Pater J. Dankelman van de Orde der Redemptoristen een uitvoerig verslag van de tweede bedevaart van de H. Familie naar Rome. Dankelman reis-

Een bomvolle Sint Pieter tijdens de H. Mis.

de mee als begeleider van de pelgrims. Zijn relaas is verschenen als een langlopend feuilleton in het *Zondagsblad* van november en december 1950. Andere paters deden verslag van de bedevaart in september en die van eind oktober. Het hierna volgende reisverhaal is een combinatie van die verslagen. De deelnemers aan de derde bedevaart vertrokken op 27 oktober en zouden op 4 november terugkeren. Ze moesten eerst naar Maastricht, waar iedereen zich verzamelde voor het vertrek van de speciale treinen. 580 personen hadden zich aangemeld. Zij waren herkenbaar aan de H. Familie-speldjes op mantels en jassen. In het begin van de avond vertrok de trein, reed door België en Luxemburg en passeerde Metz en Straatsburg. “De passagiers soesden wat, drementden door de gangen,” zo vertelt Dankelman, “en waren aan het ‘kruisjassen.’” Om drie uur ’s nachts (!) werden de passagiers gewekt. Ieder compartiment bad het morgengebed en bereidde zich voor op de Heilige Communie. Om half vier stopte de trein en werd de H. Mis opgedragen. “Een van de mooiste momenten van de heenreis”, noteert de pater.

De reis ging verder, door Frankrijk en Zwitserland. Door de Alpen en afdalend langs het Comomeer bereikten men Milaan, waar na een reis van 21 uur, van trein gewisseld moest worden. De pelgrims begonnen daar aan het laatste deel van hun reis, via Pisa naar Rome. “Zij zagen dat de toren van Pisa

werkelijk heel scheef stond,” vermeldt de pater in zijn verslag. Het weer was niet goed. Een flinke regenbui vlak voor Rome was zo hevig dat het water zelfs de trein binnenliep.

Klaas Koek en zijn medereizigers arriveerden, waarschijnlijk vermoeid en vol indrukken, op het toen net nieuwe Stazione Termini in Rome. Daar werden ze opgevangen door twee paters Redemptoristen, die de bedevaartgangers naar de bussen brachten om naar het hotel te gaan. Dat was voor de derde bedevaart het Palazzo Pio aan de Via del Conciliazione, die uitkomt op het Sint Pietersplein. Dit enorm grote hotel was gloednieuw, “marmer, verf, vaste wastafels, en alles keurig gereinigd. Elke dag schone handdoeken. Elke dag schone lakens. Wij hebben niet één muis of vlo gezien,” vermeldt men enthousiast. Zo was op de avond van 28 oktober het lang gekoesterde doel van de pelgrimsreis bereikt: Rome!

De eerste dag in Rome begon met de H. Mis. Ongetwijfeld hebben de pelgrims, van wie de meesten nog nooit over de landsgrenzen zullen zijn geweest, even tijd nodig gehad om om zich heen te kijken. Dankelman schrijft: “Rome: nu was het geen droom, geen illusie meer, maar werkelijkheid. Wij betraden de stad, waardiger dan alle steden der wereld, bekender dan Parijs, Berlijn of Londen. (...) Rome is ‘de’ stad van alle katholieken, het middelpunt van ons geloof, het vaderland van ons hart.”

Hoofddoel van een Rome-bedevoert was het bezoeken van de vier zogenoemde pelgrimskerken: de Santa Maria Maggiore (de grootste Mariakerk van de stad), de San Giovanni in Laterano (Sint Jan van Lateranen), de San Paolo fuori le Mura (Sint Paulus buiten de Muren) en natuurlijk de Basilica di San Pietro in Vaticano (Sint Pieter). In veel pelgrimsboeken worden zelfs zeven pelgrimskerken als verplicht genoemd, maar nu was het bezoeken van die vier blijkbaar voldoende voor het verkrijgen van de zgn. Jubilé-aflaat. In de katholieke kerk kon de gelovige door het doen van ‘Goede Werken’, zoals een pelgrimage, kwijtschelding van de (tijdelijke) straffen voor zijn zonden verkrijgen. Door het bezoek aan de vier pelgrimskerken en het doen van speciale gebeden en gezangen kwam de pelgrim in aanmerking voor een ‘volle aflaat’ voor zichzelf en zijn kinderen.

Welgemoed stapten de pelgrims in de bussen om naar de Santa Maria Maggiore, de eerste van de vier pelgrimskerken, te gaan. Pater Dankelman verontschuldigt zich voor het feit dat men met de bus ging en niet te voet. Dit had een praktische reden, namelijk (dat) “het in zo’n druk en snel verkeer voor een lange stoet van honderden pelgrims geen doen is om te voet door alle straten, straatjes en steegjes te gaan.”

Met voorop een broeder met het Heilig Kruis trok de groep onder het zingen

van de Litanie van de Heilige Maagd de kerk binnen. Men schoof in rijen van vier naast elkaar naar voren en zong het *Ave Verum*, waarvan de tekst speciaal voor het bezoek aan deze grote Mariakerk in het pelgrimsboekje was opgenomen: "Gegroet, waarachtig Li-chaam, geboren uit de Maagd Maria."

Hierna staan de bussen al weer klaar om de groep te vervoeren naar de tweede pelgrimskerk, de Sint Jan van Lateranen. Ook hier komt men ogen en oren tekort. De voorgeschreven gebeden uit het pelgrimsboekje worden gezegd, maar een langer verblijf staat het programma niet toe. Er wacht alweer een derde pelgrimskerk: de Sint Pieter. Men trekt in kleine groepen van zo'n dertig personen zingend en bid-dend de kerk in. Alle Heiligen worden in litanievorm aangeroepen. Het moet een imponerend en ontroerend mo-ment zijn geweest voor de pelgrims. Binnen knielt men gezamenlijk neer bij het graf van Petrus en zingt men het *Credo*. "En toen wij die woorden zongen (...)", noteert Dankelman met veel gevoel, "begreep ik hoe moeilijk het kan zijn om een koude Hollander te blijven, wanneer je het hart van Pe-trus nabij bent." Dan keert men te voet terug naar het nabij gelegen hotel om de avondmaaltijd te gebruiken. Men zal de dag wel hebben besloten met een stemmig avondgebed.

Op 30 oktober, de tweede dag in Rome, gaat de tocht in alle vroegte naar de Catacomben van San Callixtus, helemaal

in het zuiden van de stad, waar martelaren uit de vroege christentijd worden vereerd. "We daalden de trappen af in de kille, donkere gangen der Catacomben(...)."

Daar beneden wordt een Mis opgedragen. Daarna weer in de bussen, op naar de vierde basiliek, de Sint Paulus buiten de Muren. Groepsgewijs bezoekt men "de indrukwekkende vierkanten voorhof met in het midden het reusachtige beeld van S. Paulus en daaromheen de koele wandelgangen achter hoge granieten zuilen". Met dit bezoek aan de Sint Paulus hadden de pelgrims een belangrijk doel van hun bedevaart bereikt, namelijk de Jubilé-aflaat. "Na het verdienen van de Jubilé-aflaat verloor ons Rome-verblijf merkbaar iets van zijn bid- en boete karakter," zo stelt Pater Dankelman vast. "We gingen nu het aangename aan het nuttige verbinden." Die karakterschets van de Rome-bede-vaart zal menig deelnemer hebben aan-

gesproken – men had tenslotte al vier vermoeiende dagen achter de rug – en vormt in zijn eenvoud een prachtige karakteristiek van het samengaan van de katholieke leer en het katholieke leven.

De groep stapte weer in de bussen. Er volgde een toeristische reis langs de Romeinse bezienswaardigheden. Men rijdt onder meer langs het 'grootse, hel-witte monument van Koning Vittorio Emanuele II' en het Forum Romanum. Tegen de schemering werd het Colosseum bereikt, waar een groot kruis herinnert aan de martelaarsdood van de eerste christenen.

We mogen aannemen dat de pelgrims vermoeid maar voldaan in het Palazzo Pio terugkeerden. De tweede dag in Rome zat erop.

Op de derde dag storten de pelgrims zich 's ochtends eerst in de bezoekersmassa van de Vaticaanse musea en de Sixtijnse Kapel en reist men 's middags naar de villa en de tuinen van Tivoli, vele kilometers buiten de stad. Daarna snel terug naar de stad om vanaf het balkon van het hotel de processie van de zwarte Madonna te zien langstrekken. Men liep vervolgens mee tot op het Sint Pietersplein, "waar de Heilige Vader, staande in dat verlicht venster van de verduisterde gevel van het Vaticaan, de zegen gaf" noteert een pater wiens 'keel vol proppen van aan-doening zat'. Of dat ook gold voor de nuchtere Veenders?

Op de volgende dag, 1 november, vond op het feest van Allerheiligen de Plechtige Dogmaverklaring van Maria Tenhemelopneming plaats. Dat moet een enorm indrukwekkende en massale

Paus Pius XII in een draagstoel in processie over het Sint Pietersplein.

gebeurtenis zijn geweest. Honderdduizenden mensen, waaronder dus ook Klaas Koek, verdrongen zich om iets van de plechtigheid te zien. Of hij misschien, zoals velen in het gewoel ook bestolen is, (“hun vest of broek opgesneden en ’n beurs of portefeuille gerold,” zoals de pater beschrijft) weten we niet. Overigens was het weer tijdens het verblijf in Rome sterk verbeterd. De pater signaleert op 1 november ‘kale koppen rood verbrand van de hete zon.’

De laatste avond in Rome zal op verschillende manieren zijn doorgebracht. We laten nog één keer de pater aan het woord: “Gelegenheid om de gespaarde lires met royale gebaren te verpatsen, niet aan klungeltjes, maar aan herinneringen aan Rome. Op het plein voor het hotel klinken, begeleid door een onstuimige accordeon met een oneindige serie donkere bassen liedjes op, tot diep in de nacht. Van Santa Lucia tot het Limburgse ‘waar in ’t bronsgroen eikenhout’ – en tenslotte het onvermijdelijke Wilhelmus.” Zou Klaas Koek hebben meegezongen? Of hoorde hij bij het kleine gezelschap dat op een stiller plekje de *Lacrima Christie* zat te proeven? Op donderdag 2 november stapten de

reizigers weer in de trein. Eerst ging het nog naar Assisi, want natuurlijk mocht die bijzondere plaats niet overgeslagen worden. De eerste twee bedevaarten waren op de heenreis vanaf Milaan direct naar Assisi gegaan. Klaas Koek sloot er zijn bedevaart mee af. Op zaterdag 4 november reed de trein Maastricht weer binnen. Vandaar de trein naar Leiden en met de bus van Maarse & Kroon naar de Veen.

Weer terug in de Veen

Klaas Koek zal na zijn thuiskomst heel wat te vertellen hebben gehad. Waarschijnlijk kregen de kinderen en de oudere kleinkinderen een ‘aandenken’ aan de reis: een afbeelding van paus Pius XII of een Maria-medaille. Ongetwijfeld heeft de herinnering aan het bezoek van de pelgrimskerken de bijeenkomsten van de Heilige Familie verrijkt en werden de pelgrimslieden met des te meer devotie gezongen. Maar thuis hernam het dagelijks leven in het gezin en op de tuinderij snel zijn bekende gang. Vooral in de winter vroeg de tulpenteelt in de verwarmde trekkas veel werk. In het voorjaar kwam de teelt van tomaten en groenten weer volop op gang.

In het dorp veranderde zo op het eerste

gezicht niet veel. De bevolking groeide en er kwam een tweede katholieke kerk, de ‘Maria Presentatie’, met de lagere school ‘Sint Jozef’ en de ‘Kleuterhof Sint Anna’.

Een belangrijke verandering was wel de komst van de televisie, eind jaren vijftig. Opa en oma Koek hadden er een en wij mochten naar de kinderprogramma’s komen kijken. Ik werd vaak door mijn opa naar binnen geroepen om het Journaal van acht uur te zien en soms ongemerkt ook andere programma’s. Zo werd de wereld groter. We leenden ‘bisschoppelijk goedgekeurde’ boeken bij de bibliotheek ‘St. Pancratius’. De avonturen van de katholieke cowboy Arendsoog waren favoriet bij jongens van mijn leeftijd. Mijn oudere neven en nichten gingen zondags in Leiden op dansles, bij Evert Castelein, ‘waar de katholieken uw vrienden zijn’. Als men ‘kennis kreeg’ aan een jongen of meisje uit een naburig dorp waren die - gelukkig maar - doorgaans ook katholiek. Zo verliepen de jaren vijftig, de ogenschijnlijk zo rustige laatste jaren van het Rijke Roomsche Leven.

In januari 1960 overleed mijn grootvader en in december mijn grootmoeder. Ze werden naast elkaar begraven op het kerkhof van de parochiekerk St. Petrus’ Banden. In september 1960 was ik, de stamhouder, als priesterstudent naar het klein seminarie Stoutenburg bij Amersfoort vertrokken. Zo markeert het jaar 1960 niet alleen het einde van het aardse leven van mijn grootouders en hun generatie, maar ook het begin van mijn eigen ‘reis naar Rome’. Maar dat is een ander verhaal.

Voor het onderzoek naar de bedevaart van Klaas Koek bracht ik ook enkele avonden door in het archief van de Stichting Oud Alkemade. Ik bedank de mensen die ik daar toen ontmoette voor hun interesse en bruikbare tips. Ze kunnen nu lezen wat het allemaal heeft opgeleverd.

Nico L.J. Koek

Plechtige Dogmaverklaring op het Sint Pietersplein in de brandende zon.

De juiste jubileumfoto

In het eerste deel van ‘Groete Vader’ werd op pag. 16 een foto van Liefde voor Harmonie beschreven die niet reproduceerbaar was. Guus Kuiper stuurde ons echter wel een goede afdruk toe. Deze foto is nu opgenomen bij het artikel ‘Liefde voor Harmonie, 125 jaar feest in de Veen’. De foto die we plaatsten op pag. 16 van het juni-nummer is niet uit 1913, zoals eronder vermeld, maar uit 1938 en waarschijnlijk gemaakt bij het 50-jarig jubileum van het muziekcorps.